Mărturisirea și pocăința – coordonate ale lucrării Cuvântului lui Dumnezeu în inima omului

† VARSANUFIE
Arhiepiscopul Râmnicului

Mărturisirea învățăturii de credință, propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu este strâns legată de pocăință. Credința și mărturisirea ei nu reprezintă o problemă exclusiv eclesiologică, ci și una de soteriologie, având în vedere faptul că dreapta credință și mărturisirea ei reprezintă atât elementul de unitate între creștini, cât și garanția prezenței Cuvântului lui Dumnezeu în inima omului, o garanție a dinamismului duhovnicesc, a transformării omului de la chip spre asemănare.

Nu întâmplător vedem că Sfântul Ioan Botezătorul începe activitatea sa de pregătire a omului spre venirea Împărăției lui Dumnezeu prin cuvintele: „Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția Cerurilor” (*Matei* III, 2). Hristos Domnul, de asemenea, Își începe lucrarea de rescriere a Cuvântului Său în inima oamenilor prin aceleași cuvinte: „De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: pocăiți-vă, căci s-a apropiat Împărăția Cerurilor” (*Matei* IV, 17). Sfântul Grigorie Palama spune într-o omilie că pocăința este începutul, mijlocul și sfârșitul vieții creștine[1].

A primi Cuvântul și a-l păstra în inimă constituie una dintre caracteristicile esențiale, proprie ucenicilor Mântuitorului Hristos și urmașilor lor, fiind strâns legată de starea de pocăință. Pocăința, ca lucrare permanentă de schimbare a minții omului, de înlocuire a propriilor judecăți, în favoarea Cuvântului lui Dumnezeu Cel Viu, reprezintă posibilitatea mărturisirii lui Hristos, nu fiind ceva exterior omului, ci Duhul Sfânt Îl mărturisește pe Cuvântul din inima omului: „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine” (*Ioan* XV, 26).

Sfântul Apostol Pavel accentuează în Epistola către Romani, spunând: „cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mântuire” (*Romani* X, 10). Astfel, înțelegem că mântuirea noastră ține și de modul în care Îl mărturisim sau nu Îl mărturisim pe Hristos înaintea oamenilor.

1 Sfântul Grigorie Palama, „Omilia 59. Despre botezul dumnezeiesc al celor desăvârșiți”, în *Omilii*, vol. 3, traducere din limba greacă de Parascheva Grigoriu, Editura Anastasia, București, 2007, p. 307.

Credința nu ține doar de intimitatea omului, ci are un aspect exterior obligatoriu. Nu poți spune că ești credincios în adâncul sufletului, dar te porți în societate de parcă nu ai fi. Nu poți să spui că Îl ai pe Hristos în inima ta și să Îl ții doar pentru tine. Aceasta este o mare înșelare. Cel care Îl dobândește cu adevărat pe Hristos în el, se face transparent lumii pentru Hristos. Din orice gest cât de mic al omului duhovnicesc, din privirea lui, din vorbele lui, Îl vezi pe Hristos Care Se odihnește în acesta. Nu doar Sfinții Apostoli, ci toți creștinii trebuie să fie sarea pământului: „Voi sunteți sarea pământului; dacă sarea se va strica, cu ce se va sărа? De nimic nu mai e bună decât să fie aruncată afară și călcată în picioare de oameni" (*Matei* 5, 13). Vestirea, mărturisirea lui Hristos este o condiție fundamentală a omului care trăiește în Biserică. Mărturisirea nu este doar un bun al preoților, ci fiecare creștin are datoria să-L vestească într-un fel sau altul, după puterea și darul fiecăruia, pe Hristos Domnul. Cuvântul Apostolului neamurilor „Vai mie de nu binevestesc" (I *Corinteni* IX, 16) este valabil într-o anumită măsură pentru fiecare. Poate nu toți Îl putem mărturisi prin cuvântul rostit sau scris, dar toți avem datoria să-L mărturisim pe Hristos Mântuitorul sufletelor noastre prin modul nostru de viețuire, prin modul de a fi în societate.

Nu poți să spui că Îl ai pe Hristos în inima ta și să Îl ții doar pentru tine. Aceasta este o mare înșelare... ...toți avem datoria să-L mărturisim pe Hristos Mântuitorul sufletelor noastre prin modul nostru de viețuire, prin modul de a fi în societate.

Ziua Pogorârii Duhului Sfânt nu este numai ziua nașterii Bisericii, ci și ziua venirii și încadrării lumii în Biserică, prin și în Duhul Sfânt. Formarea primei comunități creștine după Cincizecime, prin predica Sfântului Apostol Pavel, are ca principală coordonată aceeași lucrare a pocăinței: „Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt" (*Faptele Apostolilor* II, 38). Se poate observa, fără un efort prea mare, în perioada de început a Bisericii, puterea cuvântului care transforma, schimba la modul cel mai real, viața omului prin lucrarea Duhului. Cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Evanghelia lui Hristos este putere a lui Dumnezeu spre mântuirea a tot celui ce crede" (*Romani* I, 16) arată vădit puterea lucrătoare a Cuvântului în viața omului, lucrare confirmată și în Epistola întâi către Tesaloniceni: „Evanghelia noastră n-a fost la voi numai în cuvânt, ci și întru putere și în Duhul Sfânt și în deplină încredințare, precum bine știți ce fel am fost între voi, pentru voi" (*I Tesaloniceni* I, 5). Apostolatul, lucrarea mărturisitoare a Bisericii nu se manifestă doar prin activitatea misionară a Bisericii, ci, mai mult, prin prezența plenară a Cuvântului: „Luând voi cuvântul ascultării de Dumnezeu de la noi, nu l-ați primit ca pe un cuvânt al oamenilor,

ci, așa precum este într-adevăr, ca pe un cuvânt al lui Dumnezeu, care și lucrează întru voi cei ce credeți" (*I Tesaloniceni* II, 13).

Lucrarea mărturisitoare a Cuvântului se concretizează în schimbarea minții omului prin puterea pocăinței: „Să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții" (*Romani* XII, 2). În acest sens, observăm că „Pocăința nu este în ultimă analiză un fapt moral, ci existențial. Nu aparține nivelului psihologiei sau al comportamentului social, ci nivelului vieții duhovnicești. Precum păcatul nu constă, simplu, în încălcarea poruncilor morale, ci în îndepărtarea de izvorul vieții, de Dumnezeu, tot așa și pocăința nu constă simplu în îndreptarea morală, ci în întoarcerea la Dumnezeu și în sălășluirea înlăuntrul vieții celei îndumnezeite"[2].

Ascultând cuvântul lui Dumnezeu, omul se modelează după acesta, „impregnându-se de Sfânta Scriptură". „Aceasta pătrunde sufletul și-l schimbă, după modelul Cuvântului și al gândirii dumnezeiești"[3]. Orice cuvânt din Sfânta Scriptură are importanța lui, fiindu-i esențial omului în viața duhovnicească: „să nu lăsăm nefolosite datele Scripturii de Dumnezeu insuflate, care ne sunt de mult ajutor"[4].

Lucrarea în lume a Bisericii nu este alta decât lucrarea Mântuitorului Hristos, continuarea activității Sale de înnoire lăuntrică a lumii, prin cei ce constituie „puținul aluat care dospește frământătura" (*I Corinteni* V, 6). Rațiunea Înomenirii Fiului lui Dumnezeu a fost ca, prin extinderea Persoanei Sale în istorie, în lume, omul să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Viața în Biserică a credincioșilor se întemeiază pe Hristos. Acesta este vița, iar credincioșii mlădițele. Precum mlădițele nu pot rodi de la sine, dacă nu rămân în viță, tot așa nici credincioșii nu pot aduce roadă, dacă nu rămân uniți cu Hristos – Cuvântul (*Ioan* XV, 1-2). Hristos Domnul nu îl cheamă pe om ca pe un primitor pasiv al Său, ci spre a deveni purtător energic și părtaș al vieții adevărate ce i se dă prin transformarea lui. Când omul se preocupă de mântuirea proprie și răspunde la chemarea lui Hristos, primindu-L pe Acesta în inima lui, el devine mlădiță aducătoare de roadă.

2 Georgios Mantzaridis, *Morala creștină*, II, traducere de Diac. Cornel Coman, Editura Bizantină, București, 2006, p. 102.

3 Părintele Marc-Antoine Costa de Beauregard, *Rugați-vă neîncetat*, traducere din limba franceză de Rodica Buga și Nicolai Buga, EIBMBOR, București, 1998, p. 83.

4 Sfântul Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, XI, 12, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2000, în col. «PSB», vol. 41, p. 1067.